

Gavran.

Spjevao Edgar Allan Poe. Preveo M. Tomić.

Ležim noćju u ponoći,
Teško bolan, bez pomoći,
Te si kratim na tihoci
Liepom knjigom dugi čas.
Napokon me sanak shvati —
Tu ko ruka da na vratih,
Najedan put pokucala;
Kuca živo u sav glas.
Došo, mislim, prijatelj mi,
Kuca opet u sav glas,
Samo to i ništa već.

Prosinac bje, znadem jasno,
Sjećam ga se preužasno,
Spomen još mu nije sgasno;
Oko mene tmina svud.
Ljuta čežnja njedra žeže,
Zalud misli moje teže
Utješit se knjige umljem.
Teška bol mi stisla grud,
Bol za mrtvom Leonorom,
Ta mi teško stisla grud;
Ne vidim je nikad već.

Zavjese mi tu zašušte,
Uzgrnu se, pak se spušte,
Trni jedva dahnut ušte;
Doista se ne znam već.
Riešiti se groze licedoh,
Pak se tješim, kano čedo:
Prijatelj ti eto dodje,
Ma i ponoć da je već —
Što je do tog, reć će: „zdravo,
Ma i ponoć da je već!“
Samo to i ništa već.

Dignem ruku ponad lice,
Pak ću reći glasimice:
„Gospodaru, gospodjice,
Prosti, pak se javi der!
Prećuo sam, kuco l' jesi,
Pak ti kliknut ne udesih:
Daj unidji, slobodno je! —
Otvorim mu namah dver,
Ustupim mu, neka udje —
Ali zalud širim dver —
Vani tamno i ništ' već.

Čekam — u noć gledjuć stojim,
Sam se svojih misli bojim,
Bljednem, kad ih k jednu spojim,
Nitko tōmu nije ĩk. —

Oko mene grozna tama,
Grobnica je soba sama,
U to glas će: Leonoro!
Tminom tiho huknut hūk.
Jeka tminom odjekne ga
Ko što svaki drugi hūk,
Samo to i ništa već.

U sobu se namah vratih,
Al me veća groza shvati!
Kuca opet — ne na vratih,
Kuca jaće nego pre...
Čuj, na prozor kuca neko,
Baš da vidim tko je, rekoh,
Znat sam željan vrlo jako;
Čudo možda to je, gle,
Smiri mi se srdce moje,
To će biti čudo, gle.
Vjetar to je i ništ' već.

Odpriet prozor bar ću smjeti,
Gusti mrak mi oko speti,
A crn gavran tad uleti
Težkim lietom u stan moj.
Bez pozdrava udje liepa,
Krili prah mi s vratâ stepa,
Kip vrh kojih stoji bieli,
Gle, tu nokat zabô svoj,
Baš u bieli kip mi otaj,
Zabô lievi nokat svoj:
Sleti, sjede i ništ' već.

Smiešno mi se to činjaše:
Stoga li me strah bijaše?
Čudan stvor to, krilma maše
Prolazi me ipak trn.
Upitam ga: koje dobro?
Vjere niesi za smieh, pobro —
Ino sasma put tvoj sluti
I oblik ti garav, crn.
Ime svoje reci, kune,
Čudan ti mi svate crn,
Gavran veli: „nigda već“.

Od čuda se silna snebih
Čujuć oto reći sebi:
Samo od tog štono ne bih
Mudrijim baš ni za vlas.
Ne sgodi se to nikomu,
Da po njegovu gavran domu
Kao stari lieće znanac,
Širom lieće jedan čas.

Čas na bieli kip se sjedne,
Prhne opet za koj čas;
A ime mu: „nigda več“.

Ali gavran kô da ine
Nije nikad znô mudrine,
Do li rieči te jedine:
„Nigda več“ i to bje sve.
Več ni krilma ne micaše,
Oči na me upiraše,
Dok napokon ne zašaptnuh:
„Mnogi drug mi ode pre,
I ko vazda nade moje,
Ostavi me tako sve“.
Na to gavran: „nigda več“.

Žacnulo me, kad to reče,
I što duže, sve se veće
U dušu mi čudo meće:
Mudriji je no vas sviet!
Netko jadom vas utučen,
Nevoljom si ljutom skučen,
Uči sborit vran-gavrana,
Te sav znanja svoga cviet
Postavi mu rieč u jednu —
Sreće svoje u grob klet —
Rieč u jednu: nigda več.

Stari jadi srdce pale,
Nu se usne nasmijale,
Misleć, da l' će kud odtale,
Ako predanj dôtapam.
Stolac svoj si stavim k dverim,
Mislim, snivam, stope mjerim,
U srokovje maštu slievam,
Te se pitam uz to sâm:
Čemu dodje ptić taj crni
I uz to se pitam sâm:
Što to znači: nigda več.

S bolju sjedim tu u duši,
Mira nitko ne naruši,
Samo prsa jad mi guši,
Stegnuo ih gavran-vran.
Na uzglavlje glava pala,
A lampa me obasjala
I gavrana povrh kipa,
Kô da s njim je izklesan!
S kipom krasnim Paladinim
Gavran kô da j' izklesan.
I tu začuh: nigda več.

„Njen“ to glas bje! — Pridošeta
Iz onoga možda svieta,
Zrak napuniv vonjem cvieta?

Divan vonj je zraka tog.
Suze roneć snivam tako.
Nemoj ginut za njom jako,
Nemoj čeznja da te slomi,
Zaborav ti šalje Bog;
Nju zabudi, to je liek ti,
Dariva te tieme Bog!
Na to gavran: nigda več.

Proročino! ne plaši me,
Mà u djavla ideš ime,
Samo molim uvjeri me:
Duši daš li mir za dar?
Na tom mjestu punom žali,
Punom kletve i pečali,
Nesnosnih mi ljutih rana,
Molim liepo, reci bar:
Da l' ću lieka naći boli?
Liepo molim, reci bar.
Na to gavran: nigda več.

Proročino! ptiću vrani,
Stvore pakla prevejani!
Nebom, kamo odabrani
Dižu vierni pogled svoj,
Zaklinjem te i svom strašću
Duše, koja mré za slašću
Budućega susretaja:
Reci, da li duh će moj
Sastat kad se s Leonorom?
Sadje l' s njom se duh kad moj?
Na to gavran: nigda več.

Zadnje tvoje slovo bje to!
Po ziu prošlo, zviere kletu,
Uzavri mi krvca eto!
Te u pakô sel' se dol!
Ni čas tuj se nemoj hrustit,
Nit' mi perca nemoj pustit,
Van iz moje sobe seli!
Ti u miru pust' mi bol!
Na to gavran: nigda več.

Tako gavran dosad sjedi,
I na mene sbiljan gledí,
Niti više probesjedi,
Samo okom sine rad.
Djavô crni, a kip bieli!
Lampe traci na me sveli
Lik mu garav; srdce moje
Da l' odoli tomu kad?
Umakne li sjeni otoj,
Da l' odoli srdce kad?
Nikad, nikad, nikad več!